

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 25Co/83/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4112221686
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Lýdia Gálisová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2023:4112221686.4

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lýdie Gálisovej a členiek senátu JUDr. Sone Zmekovej a JUDr. Sone Vackovej v spore žalobcov: v 1. rade A. B. C., nar.: XX.XX.XXXX, bytom D. XX, XXX XX E., v 2. rade A. F. B., nar.: XX.XX.XXXX, bytom D. XX, XXX XX E., zastúpených: Advokátska kancelária STOKLASA a STOKLASOVÁ s.r.o., Farská 25, Nitra, proti žalovanému: Mesto Nitra, Štefánikova 59, 949 01 Nitra, IČO: 00308307, o uloženie povinnosti, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 7. apríla 2022 pod č. k. 14C/84/2012-632 v spojení s opravným uznesením zo dňa 28. júna 2023 pod č. k. 14C/84/2012-681 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom v 1. a v 2. rade náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1.1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie rozhodol:

I. Žalovaný je povinný zrealizovať opornú konštrukciu ako súčasť cestného telesa, ktorá bude tvoriť súčasť miestnej komunikácie D. G., nachádzajúcej sa v kat. úz. E., obec E. na "H." KN parc.č.XXXX pred domom s. č. XXX.

Opornú konštrukciu cestného telesa vybuduje žalovaný na "H." KN parc.č.XXXX v tesnej blízkosti jestvujúceho poškodeného oplotenie pred domom s. č. XXX. Po zrealizovaní opornej konštrukcie cestného telesa a uvoľnení pôvodného oplotenie od priráženia cestným telesom je žalovaný povinný sanovať oplotenie do pôvodného stavu (t. j. vyrovnať oplotenie do pôvodnej rovnej trasy a vyspraviť trhliny).

V prípade, že sa v priebehu realizácie ukáže, že nebude technicky možné poškodené oplotenie sanovať, je žalovaný povinný vybudovať nové oplotenie s rovnakými technickými parametrami, ako malo pôvodné oplotenie pred pozemkom žalobcov, nachádzajúcim sa v kat. úz. E., obec E. zapísaným na Okresnom úrade Nitra, katastrálny odbor v LV č. XXXX "H." KN parc. č. XXXX zastavaná plocha a nádvoria o výmere 180 m², parc. č. XXXX/X záhrady a domu s. č. XXX na parc. č. XXXX, a to všetko do 60 dní od právoplatnosti rozsudku.

II. Slovenská republika má voči žalovanému nárok na náhradu trov štátu v rozsahu 100%.

III. Súd priznáva znalcovi Technický a skúšobný ústav stavebný, n.o., so sídlom Bratislava 811 04, Studená 3, IČO: 31 821 987, nárok na znalečné, ktoré nebude uhradené zo zložených preddavkov proti žalovanému v rozsahu 100 %.

IV. Žalobcom v 1. a v 2. rade sa priznáva náhrada trov konania v rozsahu 100%, ktoré je povinný zaplatiť žalovaný. O výške náhrady trov bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku samostatným rozhodnutím.

Uviedol, že v predmetnej veci rozhodol rozsudkom pod č. k. 14C/84/2012-165 zo dňa 25.07.2013, v ktorom uložil žalovanému povinnosť vykonať opravu oporného múra, tvoriaceho súčasť miestnej komunikácie Stračia ulica, nachádzajúcej sa v katastrálnom území E., obec Nitra na parcele registra „H.“, parcelné číslo XXXX pred domom súpisné číslo XXX, a to: vyrovnáť múr do pôvodnej rovnej trasy a zabezpečiť, aby boli odstránené, prípadne sanované vertikálne a horizontálne praskliny, a je povinný vytvoriť celý oporný múr, ako jeden kompaktný celok, ktorý bude svojou hmotou zabraňovať zosúvaniu sa vozovky smerom dole k pozemkom žalobcov v 1. a 2. rade, nachádzajúcich sa v katastrálnom území E., obec E., zapísaných na správe katastra Nitra v liste vlastníctva číslo XXXX, parcely registra „H.“, parcelné číslo 3918, zastavané plochy a nádvoría o výmere 180 m², parcelné číslo XXXX/X záhrady a domu D. I. XXX E. J. I. XXXX do 60 dní od právoplatnosti rozsudku. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd rozsudkom 6Co/264/2013-214 zo dňa 26.03.2014 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a žalobcov zaviazal zaplatiť žalovanému náhradu trov konania. Voči rozsudku Krajského súdu v Nitre bolo zo strany žalobcov podané dovolanie na Najvyšší súd, ktorý uznesením pod č. k. 8Cdo/270/2014-264 zo dňa 23. septembra 2015 rozsudok Krajského súdu v Nitre z 26. marca 2014 sp. zn. 6Co/264/2013 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Vyslovil právny názor, že predmetný múr žalobcov prevzal funkciu oporného múru a podľa znaleckého posudku z technického hľadiska je preto súčasťou cestného telesa. Žalovaný si bol v minulosti vedomý svojej povinnosti zabezpečiť miestnu komunikáciu riadnym oporným múrom, čomu nasvedčuje žiadosť jeho hlavného kontrolóra zo dňa 23.11.2016 adresovaná pracovníkovi investičnej výstavby MsÚ o prehodnotenie - doplnenie projektovej dokumentácie Stračej cesty o uvedený múr ako podporný. Žalobcovia neboli povinní starať sa o múrik oplotenia svojho pozemku, a už vôbec nie spôsobom, aby múrik, ktorý pôvodne nebol vybudovaný, resp. nevznikol ako súčasť miestnej komunikácie a slúžil iba ako „podmurovka oplotenia“ ich domu, plnil funkciu oporného múru miestnej komunikácie vo vlastníctve žalovaného. Žalovaný bol sám povinný zabezpečiť miestnu komunikáciu takými stavebnými konštrukciami, ktoré sú spôsobilé zabrániť ohrozeniu majetku žalobcov. Krajský súd v Nitre uznesením pod č. k. 25Co/993/2015-280 zo dňa 15.06.2016 napadnutý rozsudok Okresného súdu Nitra zo dňa 25.07.2013 pod číslom konania 14C/84/2012-165 v spojení s opravným uznesením z 13.11.2013 pod číslom konania 14C/84/2012-197 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd uviedol, že dovolací súd v závere rozhodnutia uviedol, že sa nestotožnil so záverom odvolacieho súdu o nepreukázaní hrozby škody, pre ktorú nie je podmienkou, aby vznik škody bezprostredne hrozil. Žalobe opretej o ustanovenie § 417 ods. 2 OZ však nemožno vyhovieť, ak žalobca nepreukáže, že mu hrozí vážna škoda; nestačí teda preukázať ohrozenie škodou, ktorá nie je vážna. Musí ísť o ohrozenie aktuálne a skutočne hroziace a ohrozený má právo sa domáhať, aby súd uložil vykonať opatrenie vhodné a primerané na odvrátenie hroziacej škody. Preto je potrebné preukázať, že v čase rozhodnom pre rozhodovanie súdu existuje vážne ohrozenie žalobcu alebo jeho majetku, pričom nie je podmienkou, aby vznik škody bezprostredne hrozil; postačí, ak ide zatiaľ len o ohrozenie ale vážne, v dôsledku ktorého vznikne v budúcnosti škoda. Súčasne musí byť zistené, či opatrenie bude vhodné a primerané a či skutočne bude naplnený preventívny charakter ustanovenia § 417 ods. 2 OZ. Ak sa žalobca domáha uloženia povinnosti niečo pozitívne vykonať, upraviť, ale netvrdí, že mu hrozí vážna škoda, nejde o žalobu podľa § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ale podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorej nemožno vyhovieť.

1.2. Po doplnení dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru o nespornosti, že žalobcovia v 1. a 2. rade sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva číslo XXXX katastrálne územie E., parcely registra "H." parcelné číslo XXXX zastavané plochy a nádvoría o výmere XXX m², parcelné číslo XXXX/X záhrady o výmere XXX m² s domom súpisné číslo XXX E. J. I. XXXX, každý v podiele 1/2. Predmetné nehnuteľnosti sa nachádzajú na D. G. I. XX K. E..

Žalovaný je vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX katastrálne územie E., okrem iných, aj nehnuteľnosti parcelné číslo XXXX zastavané plochy a nádvoría o výmere XXXX m². Z tabelárneho passportu miestnych komunikácií v Nitre vyplýva, že parcelné číslo XXXX prináleží Stračej ulici, Staré mesto Nitra o dĺžke XXX m, určenej ako obslužná komunikácia sprístupňujúca objekty a územia ukončené niekedy i slepo. V tomto passporte nie sú zahrnuté oporné zárubné múry k miestnej komunikácii. Zo zamerania skutkového stavu betónového múrika vypracovaného A. K. D., autorizovaným geodetom a kartografom, dňa 26. 6. 2013 vyplýva, že betónový múrik je na parcele číslo XXXX.

1.3. Doplnil dokazovanie v zmysle intencií Krajského súdu v Nitre znaleckým posudkom, predmetom ktorého bolo praktické posúdenie konštrukcie oporného múru oplotenia/podmurovky oplotenia. Z posudku bolo zistené, že príčinou statického porušenia oporného múru znalec videl vo vysokom

tlaku cestného telesa zo strany D. H., ktorého hrúbka sa počas predchádzajúcich rokov navyšovala. Z výsledkov technickej prehliadky za účelom vypracovania znaleckého posudku bolo zistené, že pri ohliadke sa nedalo podrobne venovať premeraniu šírky trhlín, nakoľko tieto sú v súčasnosti husto prekryté a zarastené brečtanom. Od premerania šírky trhlín znalec upustil, nakoľko ďalšie zistené údaje o geometrii konštrukcie nenasvedčovali, že by nastal od predchádzajúcej ohliadky v roku 2013 progresívny rozvoj.

1.4. Ďalej zo znaleckého posudku bolo zistené, že súčasný stav konštrukcie je staticky nevyhovujúci a konštrukcia nevyhovuje z hľadiska bezpečnosti voči preklopeniu. Konštrukcia nevyhovuje z hľadiska bezpečnosti voči preklopeniu aj v situácii, kedy sa neuvážia účinky nápravových tlakov v blízkosti parkujúceho osobného motorového vozidla triedy M1. Vznik škody na zdraví osôb bývajúcich a zdržujúcich sa v tesnej blízkosti danej komunikácie považoval za nepravdepodobný. Ďalej uviedol, že vznik škody na majetku osôb bývajúcich a zdržujúcich sa v tesnej blízkosti danej komunikácie, ak sa odhliadne od ďalšieho poškodenia samotného múru, je iba málo pravdepodobný a nedá sa s istotou vylúčiť. Ak by došlo k ďalšiemu poškodeniu múru, tento proces nenastane náhle, ale sa bude vyvíjať pozvoľna, prakticky nemôže spôsobiť zavalením, zasypaním vznik škody na zdraví osôb. Zároveň bolo zistené, že sa nedá vylúčiť, že časom dôjde k deštrukcii múru pozvoľným zosypaním s následkom pádu do predzáhradky a na odkvapový chodník pred rodinným domom. Konštrukciu múru treba sanovať / zosilniť, lepšie však úplne odstrániť a nahradiť novou konštrukciou. Na sanáciu či vybudovanie novej konštrukcie je potrebné vypracovať projekt, ktorý spracuje autorizovaný inžinier. Konštrukcia je vážne poškodená trhlinami, čo preukazuje, že došlo k prekročeniu medzného stavu vzniku trhlín. Konštrukcia zatiaľ odoláva posunutiu a preklopeniu, pričom došlo k vyčerpaniu medzného stavu preklopenia v strednej časti, ale koncové časti sú oproti tomu mierne stužené a podopreté susednými prvkami a preklopeniu zatiaľ odolávajú, čím zároveň bránia úplnému zrúteniu múru v strednej časti. V doplňujúcom znaleckom posudku znalec uviedol, že k otázke škody sa nevie vyjadriť, nakoľko rozsah možných škôd závisí najmä na prijatých predpokladaných scenároch ďalšieho vývoja správania v súčasnosti už vážne poškodenej stavebnej konštrukcie. Ďalej poukázal na to, že iný rozsah škôd nastane, ak by sa vykonala sanácia konštrukcií, a iný rozsah škôd nastane pri ponechaní ich osudu pri súčasnom zlom stave, ktorý zakladá ďalší postup šírenia porúch a celkového chátrania. Iný bude rozsah škôd pri vybudovaní novej opornej steny. Scenár riešenia náhrady škody uvedením do predošlého/pôvodného stavu považuje za neprijateľný, respektíve technicky nevykonateľný a výškou škody sa nezaoberal, nakoľko je otázkou právnu. Vznik škody na kovovom oplotení už do určitej miery nastal, čo sa prejavuje vynútenými deformáciami a rizikom pozvoľného deštruovania spojov oplotenia. Vzhľadom na stav zakrytia a nedokumentovaný stav trasy nedokázal posúdiť, do akej miery by hlavné plynové potrubie vedenia v danom úseku odolalo prípadnému poškodeniu v prípade narušenia konštrukcie cestného telesa pri zosunutí oporného múru. Ak je prírodné potrubie HUP pripojené privarením k hlavnému potrubiu na priamo, potom takýto postup realizácie predstavuje pri strhnutí obetónovaného stĺpa následkom havárie poškodeného múru vážne ohrozenie úniku plynu.

1.5. Na zistený skutkový stav súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia § 415 a § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka a uviedol, že žalobcovia sa predmetnou žalobou po úprave petitu v zmysle § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka domáhali poskytnutia preventívnej ochrany uložením povinnosti žalovanému zrealizovať opornú konštrukciu, ako súčasť cestného telesa, ktorá bude tvoriť súčasť miestnej komunikácie D. G., nachádzajúcej sa v kat. úz. E., obec Nitra na "H." KN parc.č.XXXX pred domom s. č. XXX. Opornú konštrukciu cestného telesa vybuduje žalovaný na „H.“ KN parc.č.XXXX v tesnej blízkosti jestvujúceho poškodeného oplotenia pred domom s. č. XXX. Po zrealizovaní opornej konštrukcie cestného telesa a uvoľnení pôvodného oplotenia od priťaženia cestným telesom je žalovaný povinný sanovať oplotenie do pôvodného stavu (t. j. vyrovnať oplotenie do pôvodnej rovnej trasy a vyspraviť trhliny). V prípade, že sa v priebehu realizácie ukáže, že nebude technicky možné poškodené oplotenie sanovať, je žalovaný povinný vybudovať nové oplotenie s rovnakými technickými parametrami ako malo pôvodné oplotenie pred pozemkom žalobcov, nachádzajúcim sa v kat. úz. E., obec Nitra zapísaným na Okresnom úrade Nitra, katastrálny odbor v LV č. XXXX „H.“ KN parc. č. XXXX zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m², parc. č. XXXX/X záhrady a domu s. č. XXX na parc. č. XXXX, a to všetko do 60 dní od právoplatnosti rozsudku.

Uviedol, že žalobcovia tvrdili, že od roku 2002 požadovali od žalovaného ako vlastníka miestnej komunikácie „D. H.“ a zároveň správcu opravu oporného múru tvoriaceho časť telesa susediaceho s ich pozemkom s tým, že poukazovali na zlý stav múra; tvrdili, že k poškodeniu oporného múra došlo práve v súvislosti s rekonštrukciou plynovej prípojky a plynovodu na ulici Stračia cesta v Nitre, ktorú

v roku 2002 realizovala spoločnosť DK STAV, s.r.o., a investorom bolo Mesto Nitra, teda žalovaný. Nároku sa domáhali z titulu, že miestna komunikácia mala na počiatku zástavby inú úroveň nivelety - niveleta bola v nižšej úrovni a mala iné priestorové a konštrukčné usporiadanie ako v čase rekonštrukcie plynovodu a plynových prípojok v roku 2002 aj v čase následnej opravy miestnej komunikácie. Úroveň nivelety komunikácie sa postupne zvyšovala a od roku 2002 zasahuje do úrovne prakticky k hornej ploche betónové steny múru, ku korune oporného múru. Stena predmetného múru v minulosti slúžila ako podmurovka oplatenia bez funkcie oporného múru. Stena začala plniť funkciu oporného múru postupne až pri neskoršom nadvyšovaní úrovne nivelety miestnej komunikácie. Oporný múr súčasnosti javí niektoré príznaky dosiahnutia medzného stavu únosnosti.

1.6. Žaloba na poskytnutie ochrany pred hroziacou vážnou škodou podľa § 417 ods. 2 OZ smeruje k tomu, aby bolo žalovanému uložené vykonanie určitých opatrení, najmä takých, ktorými sa má zabrániť hroziacej vážnej škode. Na úspech žaloby sa vyžaduje, aby žalobcovi hrozila vážna škoda. Nestačí len obťažovanie (v takom prípade sa možno domáhať zdržania sa rušenia podľa § 126, príp. § 127 OZ) alebo hrozba menej vážnej škody. Ak ide o vážne ohrozenie, má ohrozený podľa ustanovenia § 417 ods. 2 OZ právo domáhať sa, aby súd uložil vykonať vhodné a primerané opatrenia na odvrátenie hroziacej škody (R 45/1986, s. 192 ods. 3). Rozdiel medzi žalobou podľa § 417 ods. 2 OZ a negatívnou žalobou podľa § 126 OZ spočíva v tom, že kým negatívnou žalobou možno len požadovať, aby sa žalovaný niečoho zdržal (príp. odstránil následky konania), v prípade vážneho ohrozenia možno žiadať súd, aby žalovanému uložil povinnosť i niečo konať (napr. spevniť múr ohrozujúci pozemok suseda). Žaloba podľa § 417 ods. 2 OZ môže byť úspešná len vtedy, keď je tu vážne ohrozenie v dobe rozhodovania súdu; ak toto ohrozenie spočíva v konaní žalovaného, je potrebné, aby k tomuto konaniu už došlo alebo aby aspoň bolo preukázané, že žalovaný takto hodlá konať. Nestačí len možnosť, že by žalovaný takto snád mohol konať v budúcnosti. Na to, aby súd uložil ako vhodné a primerané opatrenie na odvrátenie hroziacej škody povinnosť zdržať sa do budúcnosti určitého konania, je potrebné nielen zistenie, či ide o vážne ohrozenie, ale aj zistenie, že žalovaný hodlá takéto konanie uskutočniť (Ro NS ČR zo 4. 9. 2002, sp. zn. 22 Cdo 2824/2000). V predmetnej veci ide o uplatnenie práva podľa § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého môže súd uložiť nielen povinnosť zdržať sa určitej činnosti, ale najmä môže uložiť povinnosť vykonať vhodné a primerané opatrenie na odvrátenie škody, môže uložiť povinnosť zakročiť proti zdroju rizika. Predmetom dokazovania bude skutočnosť, či v dobe rozhodovania súdu existuje vážne ohrozenie žalobcov, alebo ich majetku, pričom nie je potrebné, aby hrozilo nebezpečenstvo bezprostredného vzniku škody, postačí, ak bude preukázané zo strany žalobcov, že ide zatiaľ len o ohrozenie, avšak vážne v dôsledku, ktorého vznikne v budúcnosti škoda a za týmto účelom v predmetnej veci vykonal znalecké dokazovanie.

1.7. Pri rozhodovaní súd vychádzal zo znaleckých posudkov č. 10-16/2019, č. 10-11/2020, z ktorých jednoznačne vyplýva, že súčasný stav konštrukcie je staticky nevyhovujúci. Konštrukcia nevyhovuje z hľadiska bezpečnosti voči preklopeniu. V prípade nižšie položeného povrchu miestnej komunikácie asi o 0,25 metra, oproti súčnému povrchu, by s vysokou pravdepodobnosťou nedošlo k poškodeniu jestvujúcej konštrukcie, pretože táto by vo svojom geometrickom tvare a materiálnom riešení dosiahla potrebný stupeň bezpečnosti voči preklopeniu aj voči posunutiu. Z toho vyplýva, že navýšením hrúbky cesty došlo k ohrozeniu jestvujúcej konštrukcie. Škoda na kovovom oplatení už do určitej miery vznikla tým, že oplatenie je zdeformované. Ak by došlo k zrúteniu oporného múru podmurovky oplatenia, dôjde tým aj k strhnutiu deštrukcii celého kovového oplatenia, vznik škody na kovovom oplatení už do určitej miery nastal. Z dôvodu nezdokumentovania stavu trasy, nedokázal znalec posúdiť, do akej miery by hlavné plynové potrubie vedenia v danom úseku odolalo prípadnému poškodeniu v prípade narušenia konštrukcie cestného telesa pri zosunutí oporného múru.

1.8. K námietke premlčania nároku žalovaného uviedol, že žalobcovia sa domáhali uloženia žalovanému vykonať vhodné a primerané opatrenia na odvrátenie hroziacej škody, a nie vykonanie prác na poškodenej veci. Z toho dôvodu na námietku neprihliadol.

1.9. V závere dodal, že žalobcovia uplatnili nárok v zmysle § 417 ods. 2 OZ, ktorý slúži na poskytnutie preventívnej ochrany. Vzhľadom na skutočnosť, že predmetný múr prevzal funkciu oporného múru, je súčasťou cestného telesa a v prípade jestvujúceho zaťaženia oporného múru v tesnej blízkosti koruny múru, môže vyvolať stav z ohrozenia, ak dôjde v budúcnosti k významnejšiemu preťaženiu, môžu sa tieto poruchy rozvinúť tak, že to môže následne viesť až k havárii konštrukcie. Trhliny sa dajú časovo priradiť k stavebným prácam v rámci rekonštrukcie plynovodu. Progresívny rozvoj trhlín pravdepodobne spadá

do obdobia súvisiacej opravy MK a zhutňovania podkladových vrstiev komunikácie, z čoho jednoznačne vyplýva, že žalobcovia uniesli dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním, že existuje ich ohrozenie a ohrozenie majetku. Bolo s istotou preukázané, že ide len o ohrozenie, avšak vážne a v dôsledku tohto ohrozenia môže vzniknúť v budúcnosti škoda.

1.10. V konaní bolo vykonané znalecké dokazovanie znaleckou organizáciou. S prihliadnutím na výsledok konania a za použitia zásady úspechu, priznal znaleckej organizácii proti neúspešnému žalovanému nárok na náhradu znalečného v rozsahu 100 %. V priebehu konania vznikli štátu trovy konania v súvislosti s vyplatením znalečného. O trovách konania štátu rozhodol tak, že na ich úhradu zaviazal žalovaného ako neúspešnú stranu v konaní.

1.11. O trovách konania rozhodol § 255 ods. 1 CSP, § 262 ods. 1, 2 CSP a vzhľadom na skutočnosť, že žalobcovia boli v konaní úspešní v celom rozsahu, priznal im voči žalovanému nárok na plnú náhradu trov konania. Nezistil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré by mal postupovať podľa § 257 CSP a náhradu trov konania žalobcovi nepriznať.

2.1. Žalovaný podal proti rozsudku odvolanie. Odvolanie zdôvodnil ustanovením § 365 ods. 1 písm. c), f), h) CSP. Namietal neurčitosť, nepresnosť výroku rozsudku spôsobujúci jeho nevykonateľnosť, pretože vymedzenie povinnosti vybudovať oporné teleso je vymedzené príliš všeobecne a neurčito. Bez vypracovania príslušnej stavebnej dokumentácie je uloženie povinnosti nevykonateľné. Poukázal na dôvody rozhodnutia NS ČR 25Cdo/822/2008 zo dňa 16.12.2008. Uviedol, že nutnosť vypracovania stavebnej dokumentácie konštatoval aj znalec v znaleckom posudku. K zmene petítu bolo nevyhnutné preložiť dokument preukazujúci splnenie základnej požiadavky na stavby v zmysle Stavebného zákona § 43d. Súd prvej inštancie sa nevyporiadal s povinnosťami stavebníka podľa § 58 ods. 2 Stavebného zákona, v zmysle ktorého stavebník musí preukázať, že je vlastníkom pozemku, alebo že má k pozemku iné právo podľa § 139 ods. 1 zákona, ktoré ho oprávňuje zriadiť na ňom požadovanú stavbu, pôjde o stavbu na cudzom pozemku. Ak má ísť o sanáciu pôvodného múru, resp. vybudovanie nového oplotenia, stavebníkom je mesto Nitra. Žiadosť o vydanie stavebného povolenia môže podať len stavebník preukazujúci vlastníctvo k pozemku. Ak doklad o vlastníctve nepredloží, stavebné konanie bude zastavené. Je potrebné opätovné geometrické zameranie múru, pretože z rozhodnutia mu nie je zrejmé, kde by mal múr vybudovať. Výrok rozsudku znie na vybudovanie oplotenia pred pozemkom žalobcov, čo znamená, že by ho mal vybudovať na svojom pozemku zapísanom na LV č. XXXX. Múr sa nachádza doposiaľ na pozemku žalobcov.

2.2. K námietke nevykonania navrhnutých dôkazov poukázal na ustanovenie § 417 ods. 2 OZ a dôvody zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu majúce za to, že žalobcovia nepreukázali hrozbu vážneho ohrozenia majetku a žiadali vykonať opravu veci, ku ktorej mu nepatrí vlastnícke právo. Oprava nesleduje prevenčný charakter žaloby podľa § 417 ods. 2 OZ. Navrhol dokazovanie vyžiadaním stanoviska Slovenského plynárenského priemyslu s preložením príslušnej dokumentácie a doplniť tak otázku č. 2 uvedenú v doplňujúcom posudku č. 10-11/2020, ktorá by potvrdila alebo vyvrátila existenciu prípadného ohrozenia majetku žalobcov. Súd prvej inštancie sa v dôvodoch rozhodnutia s návrhom na vykonanie dokazovanie nevyporiadal.

2.3. K nesprávnemu právnemu posúdeniu veci uviedol, že žalobcovia sa podanou žalobou domáhali v roku 2012 náhrady škody formou opravy oporného múru. Zo žaloby vyplýva, že múr bol poškodený v roku 2002 pri rekonštrukcii plynovej prípojky a plynovodu. Do podania žaloby dochádzalo k ďalšiemu vzniku škôd spočívajúcich v zalomení múru a vzniku vertikálnych a horizontálnych prasklín, bez konkretizovania času vzniku škôd. Z mailovej komunikácie medzi stranami vyplýva, že sa tak stalo v roku 2007. Súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie podľa § 417 ods. 2 OZ, v zmysle ktorého opatrenia na odvrátenie hroziacej škody prichádzajú do úvahy len vtedy, ak závažná škoda ešte len hrozí. Ak bol neoprávnený zásah vykonaný, súd môže uložiť povinnosť zdržať sa ďalších zásahov podľa § 127 OZ. Žalobcovia sa preto nemôžu domáhať preventívneho opatrenia podľa § 417 ods. 2 OZ. Z doposiaľ vykonaného dokazovania, najmä na závery znaleckého posudku možno vyvodíť, že podmurovka oplotenia vo vlastníctve žalobcov nespĺňa technické normy oporného telesa, ktorého vybudovanie by zabezpečilo ochranu práva žalobcov. Citoval z rozhodnutia NS SR (ktorého spisovú značku neuviedol), z ktorého vyplýva, že nemožno považovať opravu alebo úpravu veci, ku ktorej rušiteľovi nepatrí vlastnícke právo, a primeraným a vhodným opatrením na odvrátenie hroziacej škody

nie je uloženie úpravy veci, ktorá nepatrí tomu, kto hroziacu škodu vyvolal. Ak by žalobcom hrozila škoda, súd mu nemôže uložiť povinnosť opraviť múr.

2.4. V závere odvolania žalovaný namietal premlčanie nároku podľa § 106 OZ. Uvedol, že žalobcovia sa domáhajú vybudovania oporného telesa na jeho pozemku. Túto časť nároku je potrebné posúdiť ako nárok na náhradu škody uvedením veci do pôvodného stavu. Tvrdili vznik škody v roku 2002 a ďalšie škody do roku 2007. Premlčacia lehota na uplatnenie nároku im zanikla v roku 2009. Súd prvej inštancie ku vzniku škody nevykonal žiadne dokazovanie. V prípade náhrady škody sa škoda amortizuje a žalobcom nič nebránilo zabezpečiť opravu podmurovky na vlastné náklady. Múr má v súčasnosti 70 rokov a jeho technický stav je úmerný jeho životnosti. Znalec v znaleckom posudku konštatoval, že k roku 2019 nenastal progresívny rozvoj porúch oproti stavu konštrukcie v roku 2013.

2.5. Žalovaný namietal vecnú pasívnu legitimáciu dôvodiac poškodeniu múru v čase rekonštrukcie plynovodu a nie pôsobením cestného telesa.

2.6. Žalovaný nesúhlasil s opravou celého oplatenia na pozemku žalobcov, vybudovania nového oplatenia na parcele č. XXXX/X a parc. č. XXXX. Nárok na vybudovanie múrika na ich pozemku mimo styku s cestným telesom nepreukázali. Ostatná časť podmurovky oplatenia nachádzajúca sa na pozemku parc. č. XXXX a oplatenie na pozemku parc. č. XXXX/X, nikdy nebola predmetom konania. Parcela č. XXXX/X sa nachádza až za pozemkom parc. č. XXXX a rodinným domom žalobcov, postavenom na parc. č. XXXX. Parcela č. XXXX/X vôbec nesusedí s parcelou č. XXXX v jeho vlastníctve. Žalobcovia nikdy netvrdili ohrozenie podmurovky oplatenia na hranici medzi prac. č. XXXX a XXXX a oplatenia na parc. č. XXXX/X. Svoj nárok na opravu rozšírili až v roku 2021 bez logických súvislostí s doterajším stavom.

2.7. V závere odvolania žalovaný namietal arbitrárnosť rozhodnutia a doručenie rozsudku po viac ako 90 dňoch od jeho vyhlásenia. Napadnutý rozsudok navrhol zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3.1. Žalobcovia podali písomné vyjadrenia k odvolaniu žalovaného. Odvolanie navrhli odmietnuť, pretože odvolací súd nemôže postupovať podľa § 389 a § 390 CSP. Rozsudok súdu prvej inštancie považovali vo výroku za vecne správny, nezakladajúci dôvod odvolania podľa § 365 ods. 1 CSP. Žalovaný sa v odvolaní snažil navodiť dojem nesprávneho skutkového zistenia, skutkové zistenia interpretoval účelovo, v súlade so svojimi želaniami a cieľom dosiahnutia priaznivého rozhodnutia pre neho. Skutkový stav bol zistený správne. Tvrdenie žalovaného, že sa domáhajú nároku na náhradu škody nie je pravdivé. Opakovane uviedli, že sa domáhajú nároku podľa § 417 ods. 2 CSP. Postoj žalovaného je alibistický, ako správca a vlastník miestnej komunikácie nie je schopný prijať zodpovednosť za havarijný stav ohrozujúci majetok a život občanov mesta. Rozhodnutia NS ČR nie sú ustálenou rozhodovacou praxou a žiaden právny predpis nevyžaduje na špecifikáciu existenciu projektovej dokumentácie. Jej vyhotovenie by nebolo možné bez súčinnosti vlastníka komunikácie a ďalších dotknutých subjektov. Citovali z rozhodnutí okresných súdov k danej problematike. Uviedli, že v prípade havarijného stavu cestného telesa ani logicky nie je potrebné vyhotovenie projektovej dokumentácie a vydanie stavebného povolenia, ide o stavebné úpravy. Ak by bolo vyhotovenie projektovej dokumentácie potrebné, je vecou žalovaného urobiť všetky úkony potrebné k splneniu povinnosti. Výkon rozhodnutia sa nerealizuje vymáhaním povinnosti, ale ukladaním pokút. Nepožadovali opravu cudzej stavby. Znalecký posudok vyhodnotil, že pôvodný plot sa stal jednoznačne súčasťou cesty a tvorí cestné teleso. Jeho vlastníkom je vlastník miestnej komunikácie, ktorý je povinný v zmysle § 3 ods. 6 zákona č. 135/1961 Zb. udržiavať cestné teleso v stave zodpovedajúcom účelu, na ktorý je určený. Plot nebol súčasťou miestnej komunikácie, v súčasnom priestorovom usporiadaní a technickom stave sa stal stenou a z technického hľadiska súčasťou cestného telesa (plní ochrannú funkciu cesty).

3.2. Ďalej uviedli, že pokiaľ by odvolací súd v otázke uloženia povinnosti sanovať oplatenie dospel k inému právnemu záveru, nebolo by to dôvodom na zamietnutie žaloby ako celku, pretože súčasťou I. výroku rozsudku sú dve samostatné a oddeliteľné povinnosti. Nebol by dôvod na zamietnutie žaloby v bode I, povinnosti realizovať opornú konštrukciu ako súčasť cestného telesa.

3.3. K námietke uvedenia parc. č. XXXX/X záhrady uviedol, že 4. vetu výroku rozhodnutia treba interpretovať v kontexte predchádzajúcich viet, kedy sa povinnosť vybudovať oplatenie viaže len na

případ nemožnosti sanovať pôvodné oplatenie pred domom č. XXX, ktoré tvorí hranicu s miestnou komunikáciou Stračia ulica, parc.č.XXXX.

3.4. K námietke vážneho ohrozenia súd prvej inštancie v bodoch 13b, 13c odkázal na závery znaleckého dokazovania konštatujúceho, že vznik škody na kovovom oplatení nastal, existuje riziko pozvoľného deštruovania spojov oplatenia, v prípade havárie poškodeného plotu hrozí riziko vážneho ohrozenia úniku plynu a narušenia plynového potrubia v cestnom telese, došlo k vyčerpaniu medzného stavu únosnosti a existuje pretrvávajúce nadmerné pôsobenie zemného tlaku.

3.5. K nedostatku vecnej pasívnej legitímácie uviedli irelevantnosť, kto realizoval opravu miestnej komunikácie, kto bol investorom alebo stavebníkom.

Napadnutý rozsudok navrhli ako vecne správny potvrdiť a priznať im náhradu trov konania.

4. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 34 Civilného sporového poriadku, zákon číslo 160/2015 Z.z., účinný od 01. 07. 2016, ďalej len „CSP“), po preskúmaní napadnutého rozsudku, konania, ktoré mu predchádzalo a odvolania žalovaného podľa § 363 a § 365 ods. 1 CSP, súc viazaný dôvodmi a rozsahom tohto odvolania (§ 379, § 380 ods. 1 CSP), skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie podľa § 383 CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP, dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je opodstatnené a dôvodné, preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

Podľa ods. 2 tohto ustanovenia, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Ustanovenie § 387 ods. 2 CSP zakotvuje koncepciu zjednodušeného rozhodnutia odvolacieho súdu. Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie nielen vecne správne rozhodol, ale v odôvodnení sa správne argumentačne vysporiadal so skutkovým stavom i právnym posúdením, nemusí vyhotovovať štandardné rozhodnutie podľa § 220 ods. 2 CSP, ale obmedzí sa len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia. Odvolací súd zároveň môže doplniť ďalšie dôvody na zdôraznenie správnosti preskúmaného rozhodnutia. Právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako neoddeliteľnej súčasť práva na spravodlivý súdny proces neznamená povinnosť súdu dať odpoveď na všetky argumenty účastníka, ale len na argumenty zásadného významu, t. j. pre vec rozhodujúce.

Odvolací súd v zmysle § 380 ods. 1 CSP viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania, sa plne stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, nakoľko bola jeho argumentácia vecne správna, objektívna a v neposlednom rade v súlade s judikatúrou Najvyššieho súdu SR. Prieskumná činnosť odvolacieho súdu zahŕňa tak hmotnoprávnu, ako aj procesnoprávnu oblasť. Odvolací súd musí preto preskúmať nielen zákonnosť rozhodnutia so zreteľom k hmotnému právu, ale tiež zákonnosť konania, z ktorého napadnuté konanie vzišlo. Pri rozhodovaní odvolacieho súdu o odvolaní proti napadnutému rozsudku je odvolací súd viazaný ako rozsahom odvolania, tak aj dôvodmi podaného odvolania (ktoré strana môže meniť a dopĺňať len do uplynutia odvolacej lehoty). Odvolateľ v podanom odvolaní fakticky svojím dispozičným úkonom vymedzuje nielen rozsah, ale aj dôvody preskúmanavej činnosti odvolacieho súdu. Ustanovenie § 380 ods. 2 CSP vymedzuje výnimky, kedy odvolací súd nie je viazaný rozsahom podaného odvolania. Ide o výnimky len vo vzťahu k rozsahu podaného odvolania, pričom dôvodmi podaného odvolania je odvolací súd viazaný vždy. Na vady konania pred súdom prvého stupňa prihliadne odvolací súd len vtedy, ak mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. To znamená, že pokiaľ sa v konaní pred súdom prvej inštancie síce vyskytli vady, ale ktoré nemali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, potom odvolací súd na tieto vady neprihliadne.

Odvolací súd, rozhodujúc o odvolaní, súc viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania a skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie, preskúmal v danej veci tak napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, konanie, ktoré mu predchádzalo a dôvody odvolania a skonštatoval, že súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie, jednotlivé dôkazy vyhodnotil a na ich závere vec právne posúdil. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská strán sporu k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a právne predpisy,

ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Samotný fakt, že žalovaný sa s dôvodmi uvedenými v rozhodnutí súdu prvého stupňa nestotožňuje, neznamená, že jeho zdôvodnenie nezodpovedá požiadavkám, ktoré na túto časť rozhodnutia kladie vyššie citované zákonné ustanovenie. Súd prvej inštancie totiž zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobe vyhovel. Vada konania namietaná žalovaným spočívajúca v arbitrárnosti rozhodnutia preto nie je daná.

5. Žalovaný v odvolaní namietal nesprávne skutkové zistenia pre nevykonanie ním navrhnutého dokazovania vyžiadaním stanoviska Slovenského plynárenského priemyslu, nevyporiadanie sa súdom prvej inštancie s nevykonaným dokazovaním, nevykonateľnosť výroku rozhodnutia poukazujúc na Stavebný zákon neumožňujúci mu vykonávať práce na cudzom pozemku, nemožnosti domáhania sa nároku podľa § 417 ods. 2 OZ, nepreukázanie bezprostredne hroziacej škody a námietku premlčania.

6. Súd prvej inštancie na pojednávaní konanom dňa 11.11.2021 nepripustil návrh na doplnenie dokazovania. Uznesenie vyhlásil a je zrejme, že ho zdôvodnil. Po jeho vyhlásení strany sporu uviedli, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania. Odvolací súd k námietke žalovaného dodáva, že o tom, ktorý dôkaz bude vykonaný, rozhoduje súd.

Procesnému právu účastníka navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhovie, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo, z akých dôvodov tak neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť. Súd prvej inštancie zamietol návrh na vykonanie dokazovania po podaní doplnenie znaleckého posudku, na záveroch ktorého založil svoje rozhodnutie. Rozhodnutie nebolo založené na spôsobe vybudovania plynovej prípojky žalobcov.

7. Krajský súd v Nitre uznesením zo dňa 15.05.2016 pod č. k. 25Co/993/2015-280 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konania. Väzaný právnym názorom dovolacieho súdu uviedol, že múr žalobcov prevzal funkciu oporného múru, je daná vecná pasívna legitímácia žalovaného, hrozba škody. Vec vrátil na doplnenie dokazovania na preukázanie vážnej hrozby.

8. Najvyšší súd SR a odvolací súd zaujali vo veci jednoznačné stanovisko, že múr prevzal funkciu oporného múru a je súčasťou cestného telesa. Z toho dôvodu odvolacie dôvody žalovaného opakovane spočívajúce vo vlastníckom práve žalobcov nie sú dané. Žalovaný ako vlastník nehnuteľnosti - cesty sa stal vlastníkom oporného múru ako súčasťou cestného telesa. Preto jeho námietky poukazujúce na podmienky povolenia stavby podľa Stavebného zákona sú irelevantné a odvolací súd nemá dôvod sa k nim vyjadrovať.

9. Rovnako odvolací súd nemá dôvod sa vyjadrovať k námietke vecnej pasívnej legitímácie žalovaného pre právne závery dovolacieho a odvolacieho súdu. Nemá dôvod sa vyjadrovať k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, pretože aj v danom prípade bol zaujatý jednoznačný záver o žalobe podľa § 417 ods. 2 OZ.

10. Predmetom odvolacieho konania potom zostalo posúdenie preukázania hrozby vážnej škody. Súd prvej inštancie v tejto časti zdôvodnil rozhodnutie v bode 28. rozsudku. Odvolací súd sa s dôvodmi rozhodnutia stotožnil, pretože vychádzal zo záverov znaleckého posudku. Zo znaleckého vyplýva, že vznik škody na kovovom oplotení už do určitej miery nastal, čo sa prejavuje vynútenými deformáciami a rizikom pozvoľného deštruovania spojov oplotenia, nedá sa vylúčiť, že časom dôjde k deštrukcii múru pozvoľným zosypaním s následkom pádu do predzáhradky a na odkvapový chodník pred rodinným domom. Ak dôjde k takej situácii, bude to sprevádzané aj deštrukciou kovového oplotenia. Súčasný statický stav je nevyhovujúci z hľadiska bezpečnosti voči preklopeniu. V prípade nižšie

položeného povrchu miestnej komunikácie, asi o 0,25 cm oproti súčasnému stavu povrchu by nedošlo s vysokou pravdepodobnosťou k poškodeniu jestvujúcej konštrukcie, pretože by dosiahla potrebný stupeň bezpečnosti voči preklopeniu aj voči posunutiu.

Z uvedeného vyplýva, že hrozba škody je daná súčasnou konštrukciou oproti pôvodnému povrchu, oporný múr sa stal súčasťou cestného telesa. Žalobcom hrozí vážna škoda zosunom a poškodením kovového oplotenia. Preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

11. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací podľa ustanovení § 396 a § 262 ods. 1 CSP, úspešným žalobcom vzniklo právo na náhradu trov odvolacieho konania. O výške trov odvolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 1 CSP súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov v senáte 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).